

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง คือการไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อนำมาพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินซึ่งมีความจำเป็นเร่งด่วนที่รัฐบาลต้องรีบแก้ไข จึงเป็นเหตุให้มีการกำหนดนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติขึ้น กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเกิดจากนโยบายของรัฐบาล ในปี พ.ศ.2544 โดยให้เงินกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท สำหรับใช้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง ให้ประชาชนได้นำไปลงทุนสร้างอาชีพ หรือขยายกิจการเพิ่มเติมจากเดิม และเป็น การสร้างงานให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น โดยให้จัดตั้งและคัดเลือกบุคคลภายในหมู่บ้านของตนเองขึ้นมาเป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อเข้ามาบริหารจัดการและมีการหมุนเวียนเปลี่ยนกันเข้ามาบริหาร ทุก 2 ปี ตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นการสร้างพื้นฐานของการรู้จักคิดเป็น ทำเป็น ตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เกิดการเรียนรู้ที่จะพึ่งพาตนเองในสังคม ของชุมชนทำให้สังคมระดับล่างมีความเข้มแข็ง และมีจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมเพื่อเป็นประโยชน์ ในการพัฒนาหมู่บ้านให้ดีขึ้นต่อไป (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2544)

กองทุนหมู่บ้านได้ก่อตั้งขึ้นมาตามนโยบายแก้ไขปัญหาคความยากจนของรัฐบาลและดำเนินงานมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 จนถึงปัจจุบัน นับเป็นเวลากว่า 9 ปี บางช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล มีแนวคิดที่จะยกเลิกนโยบายกองทุนหมู่บ้าน แต่ด้วยความสำเร็จและเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้าน จึงส่งผลให้กองทุนหมู่บ้านสามารถดำเนินงานมาได้จนถึงปัจจุบัน โดยปัจจุบันมีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน 79,255 กองทุน แยกย่อยเป็นกองทุนหมู่บ้าน 74,989 กองทุน กองทุนชุมชนเมือง 3,528 กองทุน และกองทุนชุมชนทหาร 738 กองทุน รวมแล้วมีจำนวนเงินที่ชาวรากหญ้าบริหารจัดการกันเอง ประมาณ 8 หมื่นล้านบาท มีดอกผลออกงายขึ้นมากกว่า 3 หมื่นล้านบาท (สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2553) เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของการบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้าน โดยประชาชน เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านที่ต้องการให้กองทุนหมู่บ้านเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับการลงทุน ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีขีด

ความสามารถในการจัดระบบและการบริหารจัดการเงินทุนของตนเองเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศและเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

อย่างไรก็ตาม ในหลายพื้นที่พบว่ายังมีปัญหาในการดำเนินงานอยู่จึงทำให้กองทุนไม่ประสบผลสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นขาดการมีส่วนร่วมของสมาชิกการไม่มีวินัยในการชำระเงินให้ตรงตามเวลาและนำเงินไปใช้ประกอบอาชีพไม่ตรงตามที่ได้แจ้งไว้ ทำให้เกิดปัญหาในการชำระเงินคืน ในภายหลัง ขาดการสื่อสารประชุมชี้แจงกับสมาชิกทำให้สมาชิกยังไม่ค่อยรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของเงินทุน สมาชิกเข้าใจว่าเป็นเงินของรัฐบาลหากไม่มีเงินจ่ายก็ให้จ่ายเฉพาะดอกเบี้ยก่อน หรือหากเงินหมดทางรัฐจะเอามาให้ใหม่อีก ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง รวมถึงคณะกรรมการบางรายไม่มีความรู้ความสามารถไม่มีความซื่อสัตย์ เกิดการยกยอกทรัพย์ไปใช้ส่วนตัว ทำให้เกิดมีปัญหาค่าฟ้องร้องเมื่อไม่ชำระหนี้คืน ดังนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและไม่สำเร็จของกองทุนหมู่บ้าน เพื่อหาวิธีปรับปรุงแก้ไขเพื่อนำไปบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

จังหวัดสุพรรณบุรีมีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งหมด 1,029 กองทุน กองทุนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินผลตามมาตรฐานที่ 1 AAA¹ จำนวน 470 กองทุน (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสุพรรณบุรี, 2546) โดยกองทุนหมู่บ้านบ่อสวาย เป็นกองทุนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินผลตามมาตรฐานที่ 1 AAA เป็นกองทุนหมู่บ้านดีเด่นระดับอำเภอ ซึ่งเป็น 1 ใน 8 กองทุน ของตำบลไผ่ทองดิน อาชีพหลักคือเกษตรกร รองลงมาคือ รับจ้างและค้าขาย ได้ก่อตั้งกองทุนขึ้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2544 ได้รับโอนเงิน 1 ล้านบาท เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2544 มีสมาชิกเริ่มแรกรวม 140 คน ต่อมาได้ทำการประชามติเพื่อจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน รวม 15 คน และมีการแบ่งหน้าที่ในการดำเนินงานกองทุน คือ การจัดทำระบบทะเบียน/ระบบบัญชีกองทุน การตรวจสอบสมาชิกกองทุน ทุกระยะและการจัดเก็บเอกสารให้เป็นระบบ สามารถตรวจสอบได้ทุกโอกาส ในปี พ.ศ.2553 มีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 182 คน และมีบัญชีของกองทุน 2 บัญชี คือ 1. บัญชีเงินฝากกองทุน

¹ กองทุนหมู่บ้านระดับมาตรฐานที่ 1 (AAA) กองทุนหมู่บ้านที่มีระบบการบริหาร/จัดการระดับดีเยี่ยม มีอัตราชำระคืนร้อยละ 90 ขึ้นไป มีการออมร้อยละ 80 ขึ้นไป ผลประกอบการมีกำไร สมาชิกร้อยละ 90 มีส่วนร่วมในกิจกรรมกองทุนหมู่บ้าน และสมาชิกร้อยละ 80 ขึ้นไปใช้เงินทุนเพื่อสร้างงานและอาชีพ

กองทุนหมู่บ้านระดับมาตรฐานที่ 2 (AA) สมาชิกมีอัตราชำระคืนร้อยละ 70-90 มีการออมร้อยละ 60-80 มีผลประกอบการเท่าทุน สมาชิกร้อยละ 75 เข้าร่วมกิจกรรมกองทุน และสมาชิกร้อยละ 70-80 ใช้เงินทุนเพื่อสร้างงานและอาชีพ

กองทุนหมู่บ้านระดับมาตรฐานที่ 3 (A) มีผลประกอบการขาดทุนและมีอัตราชำระคืนต่ำกว่าร้อยละ 70 สมาชิกมีการออมต่ำกว่าร้อยละ 60 สมาชิกต่ำกว่าร้อยละ 70 ใช้เงินเพื่อสร้างอาชีพและรายได้ และสมาชิกร้อยละ 60 เข้าร่วมกิจกรรมกองทุนหมู่บ้าน

หมู่บ้านบ่อสวาย ยอดเงินในบัญชี 1,716,379.67 บาท 2. บัญชีเงินฝากสมทบคือ เงินหุ้นและเงินออม ยอดเงินในบัญชี 1,089,592.3 บาท สามารถจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกและสาธารณประโยชน์อื่นๆ เช่น การให้ทุนการศึกษาแก่เด็กในชุมชนปีละประมาณ 5,000 บาท และจัดสรรเงินปันผลให้กับสมาชิกทุกๆ คนอย่างต่อเนื่อง

จากผลการดำเนินงานข้างต้นแสดงให้เห็นว่ากองทุนหมู่บ้านบ่อสวาย ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการกองทุน ผลประกอบการของกองทุนมีผลกำไร ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินผล AAA สมาชิกของกองทุนมีเงินออม สามารถพึ่งพาตนเองได้ ตรงตามนโยบายและวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จึงทำให้ผู้ศึกษาเกิดความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยความสำเร็จในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านบ่อสวาย ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้าน บ้านบ่อสวาย อำเภอบางปลาหม้อ จังหวัดสุพรรณบุรี

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้าน บ้านบ่อสวาย อำเภอบางปลาหม้อ จังหวัดสุพรรณบุรี
2. สามารถนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการและเป็นแนวทางในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านอื่น ๆ ให้ประสบผลสำเร็จต่อไป

1.4 นิยามศัพท์

ปัจจัยความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง ตัวแปรที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านบ่อสวาย ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม และปัจจัยด้านการบริหารจัดการ

กองทุนหมู่บ้าน หมายถึง กองทุนหมู่บ้านบ่อสวาย อำเภอบางปลาหม้อ จังหวัดสุพรรณบุรี